

Извештај о остваривању Програма управљања Специјалног резервата природе “Селевењске пустаре” за 2016. годину

Палић, 2016. година

Специјални резерват природе "Селевењске пустаре"

ИЗВЕШТАЈ

о остваривању Програма управљања за 2016. годину

УВОД

Главни циљеви и задаци

Дефинисани су Планом управљања СРП „Селевењске пустаре“ 2012-2021 (Сагласност Министарства природних ресурса, рударства и просторног планирања бр. 353-02-936/2012-03) и Годишњим програмом управљања СРП „Селевењске пустаре“ за 2016. годину (Сагласност Министарства пољопривреде и заштите животне средине бр. 353-02-2306/2015-17 од 02.03.2016. године):

- Ревизија заштићеног подручја уз иновирање просторног концепта заштите (повезивање субјединица Резервата еколошким коридорима и новим будућим заштићеним подручјем у општини Кањижа - „Кањишки јараши“). У циљу појашњења, наводимо текст који се налази на интернет презентацији Покрајинског завода за заштиту природе, у делу – *Подручја у поступку заштите*: „На основу члана 103. Закона о заштити природе („Сл. Гласник РС“, 36/09) и члана 43 Закона о изменама и допунама Закона о заштити природе („Сл. Гласник РС“, 88/2010, 91/2010) послове заштите природе и природних добара која се целом или већим делом своје површине налазе на територији Аутономне покрајине Војводине, обавља Покрајински завод за заштиту природе. На основу законских овлашћења Покрајински завод за заштиту природе израдио је Студију заштите као стручно-документациону основу за успостављање заштите Предела изузетних одлика „Кањишки јараши“, студија је заведена у Покрајинском заводу за заштиту природе под редним бројем 03-2202 дана 30.12.2013.године. Ревизија је активност Покрајинског завода за заштиту природе и управљач пружа стручну и теренску подршку у процесу израде Студије са предлогом ревизије заштите.
- Развијање и унапређивање чуварске службе.
Континуирано развијање и унапређивање чуварске службе, базе података и презентације заштићеног подручја.
Наставак развоја и унапређења рада службе кроз потребно опремање (нова униформа) у складу са Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014)), додатне едукације чувара од стране стручне службе (чувар поседује потврду о положеном стручном испиту), у складу са Правилником о полагању стручног испита за чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014). Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања. Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја у циљу развоја одрживог коришћења и суфинансирања заштите природе уз даље уређивање Визиторског центра Лудаш, као централног места за посетиоце за сва заштићена подручја којима управљамо (завршетак техничког пријема и опремање, реиздавање еко туристичке карте, израда нових издања).
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта строго заштићених врста (локалитети у субјединицама *Селевењска*

шума – чишћење и одржавање чистина - станишта црвене стежице (*Alkana tinctoria*), пешчарске перунике (*Iris arenaria*) и шарене перунике (*Iris variegata*), мразовца (*Colchicum arenarium*) - од зарастања, заштита угрожених вста као нпр. модроврана (*Coracias garrulus*), грабљивица, утина (*Asio otus*) – кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“; локалитети *Воловски пашињак*, *Дегелица* и *Лофеј* ревитализација влажних ливада организацијом и реализацијом кошења и сузбијања трске у сарадњи са локалним становништвом) као наставак вишегодишњих активности.

- Наставак и успостављање нове сарадње са корисницима подручја - локалним становништвом и локалном самоуправом у Кањижи у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе (пољопривредно земљиште, поштовање услова заштите природе).
- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања програма активне заштите и бољег очувања заштићеног подручја уз развијање ГИС кроз пројекат Града Суботица.
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја уз даље уређивање Визиторског центра Лудаш, као централне тачке за посетиоце заштићених подручја у региону Суботице (завршетак техничког пријема – за финализацију процедуре је неопходна водопривредна дозвола за објекте и радове на територији АП Војводине, будући да су, у складу са законом, прибављени водопривредни услови и водопривредна сагласност надлежног Покрајинског органа; реиздавање екотуристичке карте, израда нових изложбених сегмената, одржавање и потребне поправке посетилачке стазе „Селевењска шума – Лофеј“).

Главни резултати

Реализација наведених група задатака се одвијала континуирано и предвиђене активности су у већој мери реализоване. Имајући у виду да су то активности које управљач спроводи током целе године и то у оквиру вишегодишњег периода, очекујемо наставак реализације и заокруживање задатака и у наредним месецима – до краја године, као и годишњим циклусима. Додатно, због недостатка средстава неке од планираних активности уопште се нису реализовале односно реализоване су друге активности на основу других извора финансирања, конкурса итд..

И даље је приметан исти тренд у реализацији активности – најмање се радило на ревизији заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатка – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

Такође је уочљив тренд побољшања у делу који се односи на увођење традиционалних видова коришћења заштићеног подручја, а у циљу смањења деградационих процеса и истовремено развоја одрживог коришћења. Успостављен је систем који се базира на укључивању локалног становништва у реализацију активних мера као вида традиционалног коришћења делова заштићеног подручја (углавном се то односи на испашу, кошење и традиционалне начине сече трске).

У функцији колаборативног управљања, настављена је сарадња са општином Кањижа у вези питања из пољопривреде (закуп и лицитације пољопривредног земљишта у Резервату) и пољочуварске службе, али у мањем обиму. Са Градом Суботица је реализована успешна сарадња у вези питања из пољопривреде (закуп и

лицитације пољопривредног земљишта у Резервату које припада Граду Суботица) и услова заштите природе.

База података која обједињује чување, активне мере заштите и мониторинг стања популација заштићених и строго заштићених таксона се развија у један систем који значајно олакшава рад управљача на заштићеном подручју и свих субјеката који су у директној, или индиректној вези.

Услови рада

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“. Основна делатност Предузећа је заштита природе.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић-Лудаш“ организован је у функцији обављања управљачких послова на заштићеним подручјима. Стручна служба задужена је за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и стручни и организациони надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и активних мера заштите. У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима парцела у заштићеном подручју. Обављају се и послови презентације и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Активности на опремању Визиторског центра Лудаш у Хајдукову, који је поред пријема посетилаца и едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици, одвијају се у континуитету. Процедура техничког пријема се приводи крају, како би објекат почео да функционише у потпуности.

Служба за заједничке послове Јавног предузећа „Палић-Лудаш“ (са седиштем на Палићу) обавља опште послове (менаџмент, финансије, набавке).

Тренутно је у Сектору заштите природе запослено 9 особа, од којих су 3 са ВСС – VII степен, 1 са ВШС – VI степен, 4 са ССС, а 1 је НСС. Током 2016. године предузеће је добило стручног сарадника за правне послове и управљање пројектима.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко наменских средстава из буџета Града Суботице, и путем конкурса за суфинансирање Републике, као и од средстава реализованих у односу на одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

Разлози због којих се програм и остварени резултати евентуално разликују

Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ је готово у потпуности реализован, како кроз средства потраживана за реализацију Програма управљања од надлежног Министарства, тако и кроз средства која су реализована у односу на одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Имајући у виду да Јавно предузеће “Палић –Лудаш” поред СРП „Селењске пустаре“ управља са још четири заштићена подручја (око 7500 ha) постојећа кадровска структура није задовољавајућа (недовољан број стручних сарадника потребних профила и чувара са адекватном стручном спремом) и то отежава рад у сектору, односно реализацију годишњих програма управљања заштићеним подручјима.

ИЗВРШЕЊЕ ПОСЛОВА

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

1.1.1. Начин рада чуварске службе

Чување и надзор у СРП „Селевењске пустаре“ је континуирани задатак у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Спроводила га је чуварска служба у сарадњи - кроз колаборативно управљање - са осталим корисницима простора (у координацији са њиховим чуварским службама):

- Пољочуварска служба општине Кањижа (више извршилаца)
- Ловочувар Удружења ловаца Кањижа – Ловачко друштво „Хоргош”.

Чувари заштићеног подручја су током године надгледали спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Селевењске пустаре”. О свим предузетим мерама и променама насталим у Резервату чувар је извештавао континуирано кроз теренски дневник. Стручна служба је континуирано пратила стање, обавештавала кориснике о неопходности заустављања започете активности која није у складу са мерама заштите (забрана радова 2, прекид радова 3 – до 15.12.2016. године).

Настављено је са системским праћењем спровођења услова заштите природе у сарадњи са инспекцијом (7 контрола до 15.12.2016.).

Рад чуварске службе је делом суфинансиран средствима Министарства пољопривреде и заштите животне средине по уговору број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016. и по уговору број 401-00-4130/2016-17 од 01.12.2016. године, а делом средствима града Суботице кроз реализацију Уговора о суфинансирању пројекта „Едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности“ – кампови са природњачким темама (Уговор број: II-401-763/2016 од 22.06.2016. године.).

Настављено је са радом на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП “Палић-Лудах”. Показало се да се основни циљеви успостављања базе – повећана ефикасност праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, успешно реализују.

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ – Јосип Мурањи – је у фебруарском испитном року (25.02.2016. године) положио испит за чувара заштићеног подручја, има Јединствени регистарски број чувара 0325 (број уверења и датум издавања уверења: 152-02-92/2016-17 од 08.03.2016.). Чувар има израђену службену легитимацију чувара заштићеног подручја у складу са Правилником о обрасцу службене легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 97/2015). Чувар поседује службену одећу и обућу у складу са Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014).

Током 2016. године, стручна служба управљача је континуирано радила на пословима управљања заштићеним подручјем кроз: израду Програма управљања за 2017. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2016. годину, израду пројекта мера активне заштите (ревитализација станишта у Селевењској шуми, кошење у II степену) и програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених врста (модроврана и друге заштићене и строго заштићене врсте).

Рад стручне службе је делом суфинансиран средствима Министарства пољопривреде и заштите животне средине по уговору број 401-00-526/2016-17, а делом средствима града Суботице.

1.1.2. Опремљеност

Захваљујући пројекту, 04SER02/01/002 из Програма Суседске сарадње Мађарске и Србије 2008. године када је набављен део неопходне опреме (зграда, 1 теренско возило, опрема за чуваре, део информатичке опреме) створена је основа на којој се може развијати даље унапређивање управљања заштићеним подручјем.

Прошле године је набављена опрема – теренско возило (Great Wall) за потребе обиласка терена и чувања заштићеног подручја. Куповина возила је реализована из средстава Града Суботице.

Реализована је набавка резервних делова за теренска возила (чамаца, мотора, аутомобила), трошкови регистрације, атест за гас и трошкови горива за рад чуварске службе што је суфинансирано кроз Уговор са Градом Суботица – Суфинансирање годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2015. годину (Уговор број: П-401-301/2015).

Реализована је набавка телекомуникационе опреме – мобилни телефони кроз уговор са Градом Суботица – Суфинансирање годишњег програма управљања заштићеним подручјем Парк природе „Палић“ за 2016. годину (број П-401-608/2016 од 23.05.2016. године).

1.1.3. Обука

Настављена је обука чувара ради примене прописа у складу са Законом о заштити природе. Обуку је реализовала стручна служба управљача у оквиру свог редовног посла.

Током године је наша чуварска служба у више наврата учествовала у обуци и теренском раду чуварске службе Националног парка „Кишкуншаг“ (Мађарска). Теме у оквиру обуке су се делом односиле на рад на терену – вођење теренских белешки и поступање са прекршиоцима на терену и делом на ревитализацију влажних и сувих ливада са испашом стоке (воденим биволом и сивим говечетом).

1.2. Одржавање

1.2.1. Управљање отпадом

Спроводиле су се уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама: код Шумске куће (периодично током године) и дуж едукативних стаза. Ове активности (организовање, сакупљање и одношење) реализовала је чуварска служба током редовних обилазака терена и повремено, кроз организоване активности са локалним становништвом.

Количина отпада се значајно повећала услед кретања и боравка миграната у заштићеним подручјима према Републици Мађарској (ПИО „Суботчка пешчара“ и СРП „Селевењске пустаре). Због наведеног се појавила и потреба санирања штете која је настала на стаништима природних реткости услед боравка великог броја људи у дужем периоду. Штета је санирана, тачније, кошењем и спречавањем пролажења су се наведена станишта већим делом ревитализовала, уз, наравно, појачано присуство чуварске службе на терену. Такође, отпад који је сакупљан у континуитету од стране чуварске службе, допремљен је до сабирног центра који се налази на Палићу, одакле је даље преузела надлежна комунална служба.

Активности су делом суфинансиране средствима Министарства пољопривреде и заштите животне средине (уговор број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016.) и делом из сопствених ресурса.

1.2.2. Одржавање постојећег мобилијара

Током године нису биле активности на поправци (замена носача, лакирање, фарбање) едукативних табли, канти и осматрачница дуж едукативних стаза.

1.2.3. Обележавање

Током 2016. године нису реализовани радови на обнављању уништених ознака граница и табли на улазним тачкама у СРП „Селевењске пустаре“ и обнови табли забране, јер није постојала потреба.

1.2.3 Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Настављено је са уносом података у базу која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања RangerOffice2015 (унапређени софтвер “SuPaLuSe Ranger LandCruiser 2011 MiBeSoft”). У циљу ефикаснијег праћења делатности чуварске службе као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставила је са радом и база података за сва заштићена подручја којима управља ЈП “Палић-Лудаš” у виду чувања свих релевантних података (база локација, база фотографија).

База је допуњена великим бројем фотографија заштићеног подручја, ретких и угрожених врста, као и фотографијама које се односе на недозвољене активности у резервату (конкретних елемената за пријаву надлежној Инспекцији било је 1). ГПС - опрема, којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне географске координате места на коме се налазе популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред. Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве Инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је свакако недовољан број обучених чувара одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног људства за обраду ових података и недовољна густина излазака на терену у функцији мониторинга.

База се показала као врло корисна, с обзиром да су сви елементи који су нам неопходни за припрему реализације одлуке о накнадама унети. Конкретно – сви релевантни подаци који су потребни за наплату код различитих субјеката су квантификовани (електроводови, телефонска инфраструктура, водопривредни објекти, гасовод).

Настављени су информатички радови у оквиру Географско-Информационог Система (GIS). Настављено је са прикупљањем и усклађивањем потребних елемената система (рачунари, картографија, катастарски подаци и пратеће информације). Кроз сарадњу са Националним парком „Кишкуншаг“ чуварска и стручна служба је добила велику подршку (у смислу активности на терену и са програмима).

Активности су реализоване из сопствених ресурса.

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно-историјским вредностима

- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица води податке о непокретним културним добрима и евидентираним добрима на подручју и прописао је мере за њихову заштиту. Током 2016. године није било активности осим надзора чуварске службе.
- У вези планираног пројекта који би се надовезао на већ постојеће резултате прекограничног пројекта Републике Србије и Републике Мађарске – IPA пројекат CULT-NAT HERIT под називом „Откривање заједничког културног и природног наслеђа у пограничном региону Мађарска – Србија“ (HUSRB/1203/212/117) у 2016. години, такође, није било никаквих активности.

3. Управљање природним ресурсима

1) Мониторинг – праћење стања

И током 2016. године се у континуитету одвијао мониторинг станишта заштићених и строго заштићених врста. Предмет мониторинга у СРП "Селевењске пустаре" су већином птице (36 таксона) и знатно мањи број биљних таксона (4), сисара (3 таксона), рибе (1 таксон), гмизавци (1 таксон) - према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

Мониторинг обавља чувар водич приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник у сезонским периодима. Подаци се уносе у базу података. Настављено је бележење локације значајних популација ГПС уређајима.

Током године се са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске радило на успостављању униформног система мониторинга у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. Утврђене су значајне врсте које се налазе са обе стране границе и направљен је план и динамика праћења популација наведених врста. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста, али ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. У случају да, ипак, неке врсте не уђу – свакако ћемо имати податке о врстама које се налазе на листи заштићених и строго заштићених врста - *Правилник о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

Rbr.	Naziv	Narodni naziv (srpski)	IUCN
1	<i>Astragalus dasyanthus</i>	kozinc	
2	<i>Centaurea sadlerana</i>	zečina, kozja brada	
3	<i>Cirsium brachycephalum</i>	kratkoglavičasta palamida	Least Concern - LC
4	<i>Colchium arenarium</i>	peščarski mrazovac	Least Concern - LC
5	<i>Iris arenaria</i>	peščarska perunika	
6	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Švarcenbergova bokvica	
7	<i>Sedum hillebrandtii</i>	panonski jarić	
8	<i>Taraxacum serotinum</i>		
	Insecta		
1	<i>Colias myrmidone</i>		

2	<i>Isophya costata</i>		
3	<i>Lycaena dispar rutila</i>		
4	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	моћварни мравник	Near Threatened - NT
	Ihtiофауна		
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	ћиков	Least Concern - LC
	Batrahофауна		
1	<i>Hyla arborea</i>	gatalinka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	жаба чешњаћа	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	podunavski mrmoljak	Near Threatened - NT
	Herpetофауна		
1	<i>Emys orbicularis</i>	barska kornjača	Lower Risk/near threatened - LR/NT
	Ornitофауна		
1	<i>Alauda arvensis</i>	poljska ševa	Least Concern - LC
2	<i>Anthus campestris</i>	stepska trepteljka	Least Concern - LC
3	<i>Athene noctua</i>	kukumavka	Least Concern - LC
4	<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	Least Concern - LC
5	<i>Coracias garrulus</i>	modrovrana - zlatovrana	Near Threatened - NT
6	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Least Concern - LC
7	<i>Falco tinnunculus</i>	vetruška	Least Concern - LC
8	<i>Falco vespertinus</i>	siva vetruška	Near Threatened - NT
9	<i>Hirundo rustica</i>	seoska lasta	Least Concern - LC
10	<i>Jynx torquilla</i>	vijoglava	Least Concern - LC
11	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Least Concern - LC
12	<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	Least Concern - LC
13	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Least Concern - LC
14	<i>Oenanthe oenanthe</i>	obična beloguzа	Least Concern - LC
15	<i>Perdix perdix</i>	jarebica	Least Concern - LC
16	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Least Concern - LC
17	<i>Tringa totanus</i>	crvenonogi sprudnik	Least Concern - LC
18	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Least Concern - LC
19	<i>Vanellus vanellus</i>	vivak	Least Concern - LC
	Teriофауна		
1	<i>Apodemus agrarius</i>	prugasti miš	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	hrčak	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	jež	Least Concern - LC
4	<i>Lutra lutra</i>	vidra	Near Threatened - NT
5	<i>Muscardinus avellanarius</i>	puh lešnikar	Least Concern - LC
6	<i>Mustela eversmanii</i>	stepski tvor	Least Concern - LC
7	<i>Nannopalax leucodon</i>	slepo kuće	Data Deficient - DD
8	<i>Plecotus austriacus</i>	ljiljak	Least Concern - LC
9	<i>Sicista subtilis</i>	stepski skočimiš	Least Concern - LC
10	<i>Spermophilus citellus</i>	evropska tekunica	Vulnerable - VU

Активности су се финансирале из сопствених ресурса.

Наставио се мониторинг станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада, поготову у циљу успостављања што боље полазне основе за предстојећу ревизију овог заштићеног подручја (у смислу граница и режима заштите). Наставило се и праћење распрострањења инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) - тренд распрострања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Настављена су истраживања на распрострањењу врсте *Phengaris teleius* и на подручју СРП „Селевењске пустаре“ у оквиру израде докторске дисертације на студијама биологије у Крагујевцу Милоша Поповића, чији део су и подаци из мониторинга. Са истраживачем је разговарано о могућој организацији стручне конференције о влажним ливадама и заштићеним врстама везаним за њих, у склопу Natura 2000. Истраживање се одвијало у складу са дозволом Министарства пољопривреде и заштите животне средине (број 353-01-960/2016-17 од 14.06.2016.). Објављена су три рада чији су резултати активности на овом заштићеном подручју:

1. Popović M, Šašić M (2016) New findings of the butterfly *Phengaris teleius* at the border between Hungary and Serbia (Lepidoptera: Lycaenidae). Biodiversity Data Journal 4: e8078. doi: 10.3897/BDJ.4.e8078
2. Miloš Popović, Martina Šašić, Ivan Medenica, Jelena Šeat, Aca Đurđević, Jelka Crnobrnja-Isailović (2016) Living on the edge: population ecology of *Phengaris teleius* in Serbia
3. Popović, Miloš, Radaković, Miloš, Đurđević, Aca, Franeta, Filip, Verovnik, Rudi (2016) DISTRIBUTION AND THREATS OF PHENGARIS TELEIUS (LEPIDOPTERA: LYCAENIDAE) IN NORTHERN SERBIA. Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 60(2), pp. 173–183, 2014

2) Реинтродукција и реколонизација

У сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ настављене су активности на програму “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” – током године су евидентирани гнездећи парови модровране на подручју Резервата. Удружење „Riparia“ ове активности финансира кроз своје пројекте. Управљач учествује кроз надзор чуварске службе и пратњу на терену и кроз надзор активности од стране стручне службе (контрола услова заштите природе борј 03-372/2 од 24.03.2015.).

Локалитет на ком су током 2013. године успостављени услови за гнежђење пчеларице (*Merops apiaster*) и ласте брегунице (*Riparia riparia*) - Лофеј – лесни одсек - се и ове године одржавао и пратило се успостављање гнездилишне популације.

Планирано постављање гнезда за птице грабљивице – конкретно орлове (белорепан - *Haliaeetus albicilla* и крсташ - *Aquila heliaca*) на локалитетима у II степену заштите је реализовано у потпуности и то у складу са решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број: 03-399/2 од 23.05.2014. године).

Активности су се финансирале већим делом из сопствених ресурса Удружења, а малим делом и сопствених ресурса ЈП „Палић-Лудаš“.

3) Рекултивација

Део тршћака у депресијама појединих субјединица резервата се током зимских периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске у резервату. На основу добијених услова заштите природе стручна служба је одредила локације и услове како се може сећи. Чуварска служба је обављала организацију и надзор ових активности. Активности су се одвијале према *Програму коришћења тршћака* усклађеним са условима заштите природе (број 03-93/3 од 06.03.2015.).

Активности су се финансирали из сопствених ресурса.

4) Ревитализација и мере активне заштите

Континуирана ревитализација се одвија на локалитету станишта влажних ливада (Лофеј, Траћик 1 ha). Реализује се спровођењем активних мера заштите кошењем ливада, кошењем тршћака у току зиме и током вегетације. Активне мере организује и контролише чуварска служба управљача, а делом се реализује у сарадњи са локалним становништвом.

Мере активне заштите спроводе се током целе године и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе а према појекту "Унапређење стања и презентација СРП Селевењске пустаре" (Решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број 03-906/2 од 13.06.2014. године):

- Сузбијање инвазивних алохтоних врста (циганско перје, кисело дрво) – локалитет Селевењска шума (одељење 3/чистина 3, одсек ц, е и одељење 2/чистина 1, 2, одсек а, б)

Радове је обављала чуварска служба, локално становништво, трећа лица и учесници међународног волонтерског радног кампа.

Активност је суфинансирана из сопствених средстава.

До краја 2016. године реализоваће се прва фаза пројекта, који се односи на успостављање стада од 40 оваца и 10 коза и то - набавка адекватне приколице за њихов транспорт. Идеја је била да се на локалитетима где је ревитализација у току, конкретно, на местима где је пре више година уклоњен подраст багрема и других инвазивних алохтоних врста дрвећа, лоцира стадо које би овде боравило пар месеци у току године. Због негативних услова заштите природе (Решење број 03-1111/2 од 17.06.2016.) у режиму II степена заштите забрањена је испаша, зато у 2017. години Управљач планира да испашу реализује на површинама у III степену заштите, наравно за те активности тражиће посебне услове заштите природе.

Активност ће се делом реализовати из средства кроз овај Годишњи програм, а део кроз Годишњи програм управљања ПИО „Суботичка пешчара“ (уговор Министарства пољопривреде и заштите животне средине број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016.).

Спроводиле су се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана, одржавање мира у Резервату током репродукције и миграције). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.

5) Пројекти и програми у области шумарства

Иако је Селевењска шума са површином од 85,15 ха друштвено/државно власништво, корисник и даље не постоји, јер општина Кањижа није одредила корисника. Посебна шумска основа је истекла са крајем 2010. године.

Управљач у циљу активне заштите станишта заштићених врста, што су углавном биљне врсте пешчарских станишта на чистинама унутар шуме, обавља одређене активности чишћења да станишта не обрасту дрвенстим врстама, углавном неаутохтоних врста (кисело дрво, копривић, багрем) кроз организовање сакупљања грађевине и чишћења подраста на одређеним површинама. Активност у периоду децембар - јануар спроводи локално становништво под надзором чувара.

6) Пројекти и програми у области ловства

Лов је на подручју СРП „Селевењске пустаре“ забрањен. Током године је у више наврата стручна и чуварска служба управљача комуницирала са Ловачким удружењем Суботице које делује на подручју заштитне зоне резервата. Уочене су значајне неправилности – храњење дивљачи на стаништима заштићених и строго заштићених врста (у оквиру заштићеног подручја), постављање осматрачница (ловачких чека) на самој граници резервата са погледом на заштићено подручје. Будући да није могло тачно да се установи ко је починилац, комуникација је ишла само у форми обавештавања ловачком удружењу.

7) Пројекти и програми у области рибарства

На основу законских обавеза (Закон о заштити и одрживом коришћењу риблиг фонда - „Сл гласник РС“, бр. 128/14) ЈП „Палић-Лудаш је доставио Покрајинском заводу за заштиту природе на мишљење предлог за утврђивање рибарских подручја у оквиру заштићених подручја на којима се управља.

Завод је у свом мишљењу (број 03-2157/2 од 26.10.2016.) навео да „у воденим стаништима у СРП „Селевењске пустаре“ услед неповољног хидролошког режима условљеног нивоом подземних вода и педолошком структуром (песковито земљиште, велике осцилације нивоа подземне воде, пресушивање у летњим периодима, висока заслаћеност) није забележено стално присуство ихтиофауне, пошто не постоје услови за формирање и дугорочни опстанак стабилних популација риба. Стога, у смислу члана 2, став 1, тачка 28 Закона о о заштити и одрживом коришћењу риблиг фонда („Сл гласник РС“, бр. 128/14) ова водена станишта не могу се сматрати риболовним водама. Имајући у виду ове чињенице, као и ограничења која пролазе из Уредбе о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97), сматрамо да на овом заштићеном подручју није потребно проглашавати рибарско подручје“. У складу са мишљењем Завода, ЈП „Палић-Лудаш“ није проглашавао рибарско подручје унутар СРП „Селевењске пустаре“.

Сходно горе наведеном, послове надзора и чувања водених станишта (заједно са ихтиофауном) на територији СРП „Селевењске пустаре“ ће (као и до сада) обављати чувар заштићених подручја у складу са Законом о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр. и 14/16)), Уредбом о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97) и Правилником о унутрашњем реду и чуварској

служби Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник РС“, бр. 70/2014).

8) Пројекти и програми у области пољопривреде

Део Резервата који припада општини Суботица, Лофеј, је већином државно пољопривредно земљиште. Део ових површина је био предмет издавања у закуп током последње три године (укључујући и текућу, 2014. годину) - (ливаде под II и III степеном заштите). Комисија за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице (управљач нема свог представника у раду Комисије) је у припреми Програма за ову годину користила Услове заштите природе под којима се државне парцеле у СРП „Селевењске пустаре“ могу издавати. Услови заштите природе чине саставни део уговора о закупу за парцеле у заштићеним подручјима. Ограничења условљена режимом према Уредби о заштити су у забрани интензивирања производње и промене намене, ограничавање кошења и њихово поштовање је контролисала чуварска и стручна служба. Кошење ливада је контролисано у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања мочварних орхидеја и других строго заштићених и заштићених врста, остављање пруга – „шавова“) а надзирана је и испаша (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду).

Део Резервата у општини Кањижа и парцеле државног пољопривредног земљишта се такође издају кроз процедуре лицитације, али се сем наших дописа надлежнима у Општини Кањижа са информацијама о ограничењима заштите природе и обавези да се прибаве услови заштите природе није одмакло на сарадњи, размени информација и осталих активности како је то урађено у Суботици.

Стручна служба управљача је почетком године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања. Следећи корак је да Комисија достави податке надлежном Министарству и да се нађе начин да управљач правно - формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама на којима се реализују пројекти ревитализације.

Ове активности су се финансирале кроз уговор са Градом Суботица – број: П-00-401-152/2016 од 04.02.2016. године.

9) Пројекти и програми у области управљања водама

Током 2016. нису планиране посебне активности осим чуварског надзора. Унутар Резервата нема водног земљишта а каналском мрежом у окружењу управљају водопривредна друштва из Суботице и Сенте.

Нажалост није се радило на изради новог режима вода.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

У склопу рада Визиторског центра одржано је више десетина предавања која су била делом или у потпуности везана за СРП „Селесење пуста“.

Истраживачко образовни рад и мониторинг се одвијају континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Рипага“. Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом). Већина пројеката је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста.

У Резервату се реализују заједнички пројекти: зимско храњење птица на локалитету *Селесењска шума* – (II степен заштите), пројекат постављања вештачких дупљи на одговарајућим стаништима и мониторинг птица дупљашица (сове, птице певачице, грабљивице), мониторинг птица са едукацијом за школску омладину.

Настављене су активности следећих пројеката:

- Програм “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” - током године су настављене активности на евидентирању гнездећих парова модровране на подручју СРП „Селесење пуста“.
- Програм мониторинга птица дупљашица и других птица на подручју резервата (сове, птице певачице, грабљивице).
- Праћење стања популације водених птица.
- Организовано је посматрање птица у оквиру *Европског дана посматрања птица*. Манифестација се одржава сваког првог викенда у октобру – обилазак заштићеног подручја у организованој групи, мониторинг и евидентирање уочених јединки птица. Активности су се спроводиле у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије.
- Настављен је пројекат "Еколошко повољна пољопривредна пракса". Представљен је нови приступ активној заштити природе – активности на постављању стубова за грабљивице између пољопривредних парцела у циљу регулације броја глодара и постављање вештачких дупљи за птице певачице у виноградима и воћњацима у циљу регулације броја инсеката. Активност је реализована на заштићеним подручјима у околини Суботице под надзором стручне службе управљача. Реч је о пилот пројекту, који се реализује по узору на европске еколошке пројекте. Поред основног циља – заштита птица грабљивица и певачица, остале значајне активности у пројекту су едукација пољопривредника о значају органске пољопривреде, израда вештачких дупљи (кућица) и стубова за птице укључивањем локалне школске омладине. Поред конкретних активности на едукацији и промоцији, пратиће се и бројност птица стандардним методама.
- Организовање едукативних излета на подручју резервата. Примећен је тренд благог повећања броја посетилаца и, што је веома интересантно, примећено је да највише заинтересованих посетилаца долази из земаља у окружењу – Мађарска, Хрватска. То су групе студената, махом природњачке оријентације, који обилазе националне паркове и друга заштићена подручја у Мађарској и Хрватској, па будући да наша заштићена подручја, у смислу близине државних граница – имају веома погодан географски положај, наведене групе долазе и код нас. Поред предавања која одржи стручна служба у Визиторском центру „Лудаш“ (12), посетиоци, у пратњи чуварске и стручне службе обилазе и терен, а често учествују и у реализацији мера активне заштите природе (кошење и сл.)
- Праћење стања популације водених птица. Ово је редовна активност управљача која се дешава током целе године, па је тако настављено и у 2016. години. Поред пребројавања (апсолутног и релативног), мартирања вештачким прстеновима током трајања еко-кампова, прати се бројност популације водених

птица, као и локација где се оне хране током године и током пролећних и јесењих миграција. Наведена активност праћења је врло значајна, јер, на бази прикупљених података управљач дефинише локације на којима ће се интензивније спроводити мере активне заштите природе (конкретно – за испашу/ исхрану водених птица – одржавање, кошење влажних ливада које представљају хранидбену базу за водене птице).

Активности су се финансирале из сопствених средстава удружења.

У оквиру израде докторске дисертације Милоша Поповића на студијама биологије у Крагујевцу, наставила су се истраживања на распрострањењу врсте *Phengaris teleius*. За активност постоји Решење о условима заштите природе природе Покрајинског завода за заштиту природе (Број: 03-504/2 од 21.05.2013.) и Дозвола Министарства пољопривреде и заштите животне средине (број 353-01-960/2016-17 од 14.06.2016.).

У склопу пројекта „Едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности“ – кампови са природњачким темама – купљена је основна опрема и потрошни материјал за функционисање кампова који се одржавају у склопу рада Визиторског центра (истраживачка опрема, промотивни материјал, материјал за изградњу надстрешнице – заједнички простор). Пројекат је суфинансирао Град Суботица (уговор број П-401-763/2016 од 22.06.2016.).

У ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Презентација заштићеног подручја

- Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планирало се реиздање постојећих издања (екотуристичка карта) и израда нових издања. Активност није реализована због недостатка средстава.

- Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

Наставила се сарадња са локалним и регионалним гласилима Ју еко ТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина и свим заинтересованим гласилима.

Активности су се реализовале из сопствених ресурса.

Набављен је тзв. дрон за реализацију снимања подручја из ваздуха. Набавка је реализована из средства Министарства (уговор број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016.).

- Брендирање – установљавање заштитног знака СРП „Селевењске пустаре“

Већ више година уназад постоји идеја да се за свако заштићено подручје којим управљамо дефинише „заштитни знак“ – нека животињска или биљна врста, који би представљао препознатљив симбол тог заштићеног подручја. Поред званичног знака управљача и знака Заштите природе, креираће се и знак заштићеног подручја, који ће се у складу са постојећом легислативом пласирати локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл. Активност ће се реализовати до краја 2016. године, финансираће се делом из средстава добијених од Министарства (уговор број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016) и делом из сопствених ресурса.

- Остало

У Визиторском центру „Лудаш“ је у организацији Удружења љубитеља природе „Riparia“, уз подршку управљача, већ четврти пут одржана радионица у вези са распрострањењем и екологијом строго заштићене врсте – модроврана (*Coracias garrulus*) чија популација значајно расте на нашим заштићеним подручјима, конкретно – и на СРП „Селевењске пустаре“. Забележено је јако велико интересовање – преко 40 учесника из различитих организација и институција, који су, поред излагања радова и учешћа у дискусији, учествовали и у изради вештачких дупљи (гнезда) за ову врсту.

2) Опремање центра за посетиоце

На подручју Предела изузетних одлика „Суботичка пешчара“ не постоји центар за посетиоце, већ Визиторски центар Лудаш, смештен у СРП „Лудашко језеро“ има ту намену за сва заштићена подручја у региону. Поред функције радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици, има и функцију пријема посетилаца (сала за предавања, изложбени хол, рибарска кућа са двориштем), едукативну и научно–истраживачку функцију (биолошка лабораторија, библиотека у оснивању). Објекат који је сазидао 2008. године кроз Програм Суседске сарадње Мађарске и Србије, није у пуној функцији, јер није прошао процедуру техничког пријема.

Током 2016. године је планирано следеће: завршетак процедуре техничког пријема, завршетак уређивања изложбене поставке и даљи радови на текућем одржавању. Технички пријем зграде Визиторског центра није реализован, али је уређена библиотека и простор у поткровљу визиторског центра, са столовима и местом где учесници кампова и сви други заинтересовани могу да користе простор и интернет.

У склопу пројекта „Едукативне активности на очувању биолошке и предеоне разноврсности“ – кампови са природњачким темама – купљена је основна опрема и потрошни материјал за функционисање кампова која се одржавају у склопу рада Визиторског центра (опрема за спавање учесника кампа, опрема за јело, алати и заштитне рукавице, средства и опрема за одржавање чистоће и хигијене). Пројекат је суфинансирао Град Суботица.

У оквиру пројекта „Унапређење стања и презентације Специјалног резервата природе Лудашко језеро“ Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине је прошле године суфинансирао опремање комплекса Визиторског центра „Лудаш“. Током ове године је све реализовано – постављени су кревети у собе (20), опремљена је библиотека полицама, столовима и столицама, постављене су дрвене конструкције за пчеле и дрвене кућица за птице.

Чуварска служба је надзирала посетиоце (излетнике и риболовце) у оквиру придржавања режима заштите. За посебне организоване групе посетилаца (планинари, љубитељи природе и сл.) по захтеву биле су организоване туре са вођењем. Недостатак добро уређене едукативне стазе и посетилачког информативног пункта онемогућава бољу промоцију подручја, што је све условљено недовољним бројем запослених стручних сарадника који би се бавили сваким појединачним заштићеним подручјем.

3) Пројекти и програм у области туризма

Управљач на заштићеним подручјима располаже Визиторским центром „Лудаш“ са основном наменом позиционирања управљача у простору, смештања стручне и чуварске службе и развојем екотуризма у региону. Као и у случају СРП

„Лудашко језеро“ и ПИО „Суботичка пешчара“, израдом и доношењем Просторног плана предела посебне намене „Суботичка језера и пустаре“, добиће се просторне смернице за уређење заштићеног подручја и у функцији валоризације и израде туристичких садржаја. Одређени локалитети заштићеног подручја су традиционална места за излете али нису уређена. Пројекат развоја одрживог туризма у заштићеним подручјима би се реализовао кроз три сегмента: израда посетилачке инфраструктуре, израда програма за различите циљне групе посетилаца и пласирање програма за основне и средње школе и факултете, посебно у делу који се односи на инкорпорирање посета заштићеним подручјима у планове наведених школских и високошколских установа.

Током 2016. године је планирано опремање интернет сале за посетиоце и сале за презентацију у Визиторском центру „Лудаш“. Планирана набавка одговарајуће опреме због недостатка средстава није реализована.

У склопу пројекта „Звук птица“ је у СРП „Селевељске пустаре“ изграђена инфраструктура за посматраче птица - birdwatching (заклони, осматрачнице, прилази) и то кроз сардању са конзорцијумом „Звук птица“ (детали на <http://www.zvukptica.rs/>).

VI САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Чуварска и стручна служба је стално сарађивала са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници).

Рад служби на овим пословима суфинасира се кроз плате од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине (уговор број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016).

2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Корисници простора Селевељских пустара или власници/корисници парцела обрађају се Управљачу – стручној служби (усмено или писмено) или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Уредбом одређен режим, да ли је жељена активност у складу или не или се упућују у процедуру добијања услова заштите природе, ако Управљач оцени да је потребно имајући у виду прописани режим. Ова комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу. Уз даље развијање базе података, планира се даља стандардизација ових послова у вођењу података о наведеним пословима. Регистровани су упити током целе године (6).

Рад стручних служби на овим пословима суфинасира се кроз плате од стране Министарства пољопривреде и заштите животне средине (уговор број 401-00-526/2016-17 од 28.04.2016).

3) Сарадња са невладиним организацијама

Наставила се дугогодишња сарадња са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ кроз разне програме и активности (детали у претходним поглављима).

Реализован је Међународни волонтерски радни камп у сарадњи са Волонтерским сервисом Србије (Младим истраживачима Србије) – учесници лоцирани у истраживачкој станици и у Визиторском центру „Лудаш“ на Хајдукову. Током кампа

реализоване су различите активности (сузбијање инвазивних врста, сакупљање отпада) и на површинама СРП „Селевењске пустаре“.

Активности кампа су се финансирале кроз уговор са Градом Суботица (уговор број П-401-763/2016 од 22.06.2016.).

4) Међународња сарадња

Настављена је и значајно унапређена сарадња са Националним парком Кишкуншаг из Кечкемета (Мађарска). Почетком године је одржан састанак на ком је договорен план активности током целе године, као и динамика састанака и посета. Договорено је да се стручна служба састаје месечном динамиком и то наизменично – један састанак у Мађарској, а други – наредног месеца – у Србији, док ће чуварска служба чешће да има заједничке обиласке терена, по истом кључу – заједнички терен мађарске и наше чуварске службе прва посета (обилазак) у Националном парку „Кишкуншаг“ у Мађарској, а други на нашим заштићеним подручјима. Састанци су, поред конструктивних договора, обухватили и презентацију значајних области за обе стране – конкретно – мониторинг врста и станишта, проблеми у управљању специфичним типовима станишта, планови за даље заједничке прекограничне пројекте; униформисање активности чуварских служби (пресек обавезних активности чувара у односу на наше и мађарске прописе); заједнички рад у оквиру Natura 2000 врста (појачано праћење и евидентирање одређених таксона и станишта) и слично. Поред наведеног, сарадња са НП „Кишкуншаг“ се огледала и у међусобним посетама приликом обележавања значајних датума за заштиту природе.

Током године радило се на припреми два издања са Националним парком „Кишкуншаг“. Двојезична издања (српски/мађарски) обрађују различите теме које су у вези са заштитом природе, као и елементе из легислативе у вези са заштитом природе у обе државе. Оба издања су реализована кроз сарадњу ЈП „Палић-Лудаш“ и Дирекције Националног Парка „Кишкуншаг“. Штампу издања је финансирала Дирекција Националног Парка „Кишкуншаг“, док је преводе реализовало наше предузеће из сопствених ресурса.

5) Сарадња са надлежним институцијама

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, махом у односу на ревизију заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатака – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

Током 2016. године се одвијала сарадња са Јавним предузећем „Завод за урбанизам Војводине“ из Новог Сада на припреми концепта за Просторни план посебне намене "Суботичке пустаре и језера". Управљач је још током прошле године обезбедио стручну сарадњу и учествовао у дефинисању границе посебне намене на територији Града Суботице у сарадњи са Заводом за урбанизам Суботице. Током године је реализовано више састанака у вези са предметним Планом, на којима је управљач активно учествовао. Дана 04.03.2016. Скупштина АП Војводина је донела одлуку о доношењу Просторног плана подручја посебне намене „Суботичке пустаре и језера“.

Представници управљача су учествовали на Осмом семинару за управљаче заштићених подручја, одржаном 04. и 05. октобра 2016. године, на Старој Планини, где

је, поред конкретних предавања, управљач искористио прилику и разменио искуства и са представницима других управљача у вези са значајним темама које се односе на успешно управљање заштићеним подручјима.

Током 2016. године је реализована инспекцијска контрола управљача у вези са СРП „Селевењске пустаре“ (евидентирање докумената предвиђених Законом о заштити природе, контрола решења о условима заштите природе и контрола рада и евиденције теренских белешки чуварске службе) од стране инспектора за заштиту животне средине у области заштите и коришћења природних добара и ресурса (Република Србија, Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине, Подручна јединица Суботица). Предмет инспекцијског надзора је била контролна листа која се налази на интернет страници Покрајинског секретаријата:

http://www.ekourb.vojvodina.gov.rs/sites/default/files/KL_PRI_01-Upravljac_i_zasticenih_podrucja.doc

Настављена је добра сарадња са Градом Суботица – учешће у разним активностима које се односе на кориснике простора, конкретно у СРП „Селевењске пустаре“ (давање разних мишљења, сагласности и сл.), као и са јавним предузећима којима је Град оснивач.

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

И у 2016. године се одвијало стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту. Везано за СРП „Селевењске пустаре“ најпопуларније теме су биле присуство миграната, ревитализација шумо-степских станишта.

Управљач је учествовао у изради монографије УПРАВЉАЊЕ ПРИРОДНОМ БАШТИНОМ ВОЈВОДИНЕ - ПРИМЕРИ У ПРАКСИ – издање Покрајинског секретаријата за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине и Покрајинског завода за заштиту природе. Представљене су активности управљача на ревитализацији значајних станишта кроз мере активне заштите природе и кроз укључивање локалног становништва.

Рад приказује могућност издвајања значајних влажних станишта на основу података из историјата предела током процеса планирања и приказује негативне утицаје урбанизације влажних станишта на екосистемске услуге влажних подручја у Војводини. Такође се наводе предложене мере заштите и примери одрживог коришћења влажних станишта у оквиру урбанизованих простора. Студије случаја обухватају два хидролошки осетљива подручја Војводине: централни део Суботичко-Хоргошке пешчаре и плавно подручје Тисе у Србији.

VII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Током године није регистрован ниједан пожар на предметном заштићеном подручју. Током осетљивих периода (рано пролеће, касна јесен, дани око Првог маја) чуварска служба врши појачан надзор.

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Током 2016. године је планирано обележавање два значајна датума за Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“:

- 11. април – *Дан заштите природе*
- 22. април – *Дан планете Земље*

У оквиру обележавања Дана заштите природе (11. април), одржана су предавања у вези са заштићеним подручјима у региону Суботице у Визиторском центру „Лудаш“. Гости су били ученици локалних основних школа, при чему су им подељени лифлети у вези са хранилиштем за птице грабљивице.

3. Извори финансирања

Јавно предузеће „Палић-Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и ПИО „Суботичка пешчара“.

Делатност Сектора заштите природе – организованог у стручну и чуварску службу управљача се суфинансира из следећих извора:

- Буџет Републике Србије – Министарство пољопривреде и заштите животне средине
- Аутономна Покрајина Војводина – Покрајински Секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине
- Буџет јединице локалне самоуправе – Град Суботица
- Сопствени приходи

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2016. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје СРП "Селевењске пустаре"

Ред.број	Извори прихода	Планирано Износ у динарима	Уговорено Износ у динарима	Реализовано до 15.12.2016. Износ у динарима
1.	Средства Буџета Републике Србије	1.692.000,00	1.117.000,00	797.000,00
	1.1. Министарство пољопривреде и заштите животне средине	1.692.000,00	1.117.000,00	797.000,00
	1.2. Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Управа за шуме	0,00	0,00	0,00
	1.3. Остала средства Републике Србије	0,00	0,00	0,00
2.	Сопствени приходи	2.095.000,00	2.233.000,00	1.551.187,44
	2.1. Приходи од обављања делатности	0,00	0,00	0,00
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00	2.014.000,00	1.510.500,00
	2.3. Остали сопствени приходи	2.095.000,00	219.000,00	40.687,44
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	350.000,00	350.000,00	350.000,00
	3.1. Град Суботица	350.000,00	350.000,00	350.000,00
4.	Остала средства	200.000,00	0,00	0,00
	4.1. АП Војводина	200.000,00	0,00	0,00
	4.2. Конкурси	0,00	0,00	0,00
	Укупно приходи	4.337.000,00	3.700.000,00	2.698.197,44

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2016. ГОДИНУ – Табела расхода за заштићено подручје СРП "Селевењске пустаре"

	Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)						Процењена реализација (15.12.2016.)	Реализација (31.12.2015.)
		Буџет РС	Сопствени приходи	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од донација, поклона и помоћи	Остала средства	Планирано Укупно		
А.	А.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја								
	А.1. Чуварска служба	510.000,00	462.000,00	0,00	0,00	0,00	972.000,00	905.957,58	972.000,00
	А.1.1. Бруто зараде чувара	510.000,00	102.000,00	0,00	0,00	0,00	612.000,00	560.957,58	612.000,00
	А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	0,00	360.000,00	0,00	0,00	0,00	360.000,00	345.000,00	360.000,00
	А.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило, мотор и др)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	А.2. Одржавање заштићеног подручја	246.000,00	989.000,00	0,00	0,00	0,00	1.235.000,00	639.239,86	1.180.000,00
	А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда управљачких докумената, програма, пројеката, сарадња са	80.000,00	900.000,00	0,00	0,00	0,00	980.000,00	439.239,86	980.000,00

	локалним становништвом, институцијама и др.)								
	А.2.2.Обележавање заштићеног подручја	0,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	5.000,00	0,00	0,00
	А.2.3.Управљање отпадом	166.000,00	34.000,00	0,00	0,00	0,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
	А.2.4.Одржавање постојећег мобилијара	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00	0,00
	А.3. Презентација заштићеног подручја	61.000,00	414.000,00	150.000,00	0,00	0,00	625.000,00	698.000,00	723.000,00
	А.3.1. Штампане промотивног материјала	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00	0,00
	А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	41.000,00	9.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	198.000,00	198.000,00
	А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	0,00	300.000,00	0,00	0,00	0,00	300.000,00	275.000,00	300.000,00
	А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	50.000,00	150.000,00	0,00	0,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
	А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	20.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00
	Укупно А.0	817.000,00	1.865.000,00	150.000,00	0,00	0,00	2.832.000,00	2.243.197,44	2.875.000,00
Б.	Б.0. Управљање посетиоцима								
	Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.2. Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Б.3. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.4. Штампање материјала намењеног посетиоцима	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Б.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.	В.0. Регулисање имовинско правних односа								
	В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00		0,00	0,00	0,00
	Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја								
	Г.1. Мониторинг	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Г.2. Реинтродукција и реколонизација	0,00	0,00	0,00	0,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
	Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
	Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	875.000,00	175.000,00	0,00	0,00	0,00	1.050.000,00	0,00	370.000,00
	Укупно Г.0	875.000,00	225.000,00	0,00	0,00	200.000,00	1.300.000,00	250.000,00	620.000,00
Д.	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса								
	Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Д.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Е.	Е.0. Остали некатегорисани послови								
	Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др. за потребе противпожарне заштите)	0,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00
	Е.2. Сарадња са невладиним организацијама (Међународни волонтерски радни камп)	0,00	0,00	200.000,00	0,00	0,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
	Укупно Е.0	0,00	5.000,00	200.000,00	0,00	0,00	205.000,00	205.000,00	205.000,00
Укупно планирани расходи		1.692.000,00	2.095.000,00	350.000,00	0,00	200.000,00	4.337.000,00	2.698.197,44	3.700.000,00

Као накнада за коришћење заштићеног подручја СРП „Селевењске пустаре“ се остварило 2.014.000,00 приход, што је 54,43 % од укупних средстава (3.700.000,00 РСД) која су била потребна за реализацију управљања СРП „Селевењске пустаре“.

Дана 15.12.2016. године, у односу на комплетан програм управљања СРП „Селевењске пустаре“ реализовано је 72,92 % планираних активности.